

Osgyányi Vilmos laudáció

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Egy olyan ünnepi alkalommal állhatok itt Önök előtt, amikor egy kiváló művészt, szakembert és kutatót, Osgyányi Vilmos kőszobrász-restaurátort fogadja be testületük levelező tagjai közé.

Osgyányi Vilmossal a munka és a sors számos alkalommal egymás mellé sodort minket. Többször ért az a megtiszteltetés, hogy együtt dolgozhattam vele, így nem kívülről kell beszélnem Önöknek szakmai kiválóságáról, hanem személyes tapasztalataim alapján, valóban hitelesen laudálhatom őt.

Pályáját mintegy fél évszázada kezdte meg Visegrádon, az Országos Műemléki Felügyelőség kőrestaurátor műhelyében, majd a Képzőművészeti Egyetemen a hazai kőszobrász-restaurátor szakma legkiválóbb mesterének, Szakál Ernőnek tanítványaként szerzett diplomát. Tőle tanulta meg a középkori kőfaragványok szeretetét és mélyreható ismeretét, amit egész pályafutása során gyarapított és kamatoztatott.

A restaurátor munkája talán minden más alkotómunkánál nagyobb alázatot kíván: művészként nem saját magát kell megvalósítania, hanem rég meghalt művészek pusztulásra ítélt alkotásainak kell új életet adnia, miközben egyedülálló módon közel kerül, sőt szinte azonossá válik az egykori alkotó személyiségével, bár jobbára annak még a nevét sem ismeri. Ugyanakkor mindezt a bűvös mutatót csak a modern tudomány eszközeinek mélyreható ismeretével hajthatja végre, így nem csak művészként, de tudósként is dolgoznia kell.

A magyar középkor épített emlékeit történelmünk viharai jórészt a földdel tették egyenlővé, de legjobb esetben is súlyosan megrongálták. Míg Európa boldogabb tájain a középkor építésze ma is a hétköznapi létező valóságához tartozik, hazánkban egy távoli, elfeledett, és szinte idegenné vált civilizáció, föld alól kiásott, vagy átépítésekkel kibontott, szinte csak a kutatók által értett és értékelt emlékei a középkori építészet maradványai. Az egykor nagyszerű magyar katedrálisok, kolostorok, várak és paloták elveszett szépségét csak az egymással összefogó tudomány és művészet képes visszahozni és megőrizni, hogy újra elfoglalhassák méltó helyüket népünk emlékezetében. Osgyányi Vilmos életműve ennek a heroikus feladatnak a jegyében teljesült ki. Ahol a hétköznapi ember csak falomladékokat és málló kőveket látott, Osgyányi Vilmos észrevette és új életre keltette a néhai monumentális épületeket és szobrászi remekműveket. A székesfehérvári és pécsi román kori bazilikák, Ják és Zsámbék koragótikus monostortemplomai, a budai Nagyboldogasszony templom és a Nagy Lajos-kori pécsi egyetem gótikus épületei, a füzéri vár és a tereskei templom későgótikus ablakai és boltozatai, Nyírbátor és Sárospatak reneszánsz várkastélyai az ő keze munkája nyomán éledtek fel a feledés homályából és foglalták el újra méltó helyüket a magyar építészettörténetben.

Mindezt az áldozatos munkát egyre nehezedő külső körülmények között végezte. Míg mestere, Szakál Ernő tevékenységét az második világháború utáni évtizedekben egyöntetű szakmai és társadalmi megbecsülés és elismerés fogadta, az 1980-as évektől, mikor Osgyányi Vilmos lépett az örökébe, a hazai műemlékvédelem egyre inkább meghasonlott önmagával és ezzel együtt veszítette el társadalmi megbecsülését is. Az OMF, majd utódszervezetei egyre inkább hivattá váltak és egyre jobban elvesztették korábbi kutató- és alkotóműhely jellegüket, és már nem volt helye falaik között az olyan restaurátor-művészeknek mint Osgyányi Vilmos. Az 1980-as évek második felében hozta létre ezért saját vállalkozását, a Reston Kőrestaurátor Kft-t, és nagy munkái többségét már ennek keretében végezte el. A vállalkozói környezet ugyanakkor kiszolgáltatottá tette a történeti és művészeti értékeket sokszor kevésbé megbecsülő megrendelőkkel, beruházókkal és fővállalkozókkal szemben. Az

általa képviselt kulturális és történelmi értékek védelmében a legtöbbször csak saját tehetségére, szakértelmére és szakmai tekintélyére támaszkodhatott. Ilyen háttér előtt még fényesebbnek hat az az életmű, amelyet alkotott.

Ma, amikor az Önök intézménye olyan nagy kihívások előtt áll, mint a magyar építészetnek végre méltó emléket állító Magyar Építészeti Múzeum létrehozása, nem nélkülözheti egy olyan kiváló, sőt egyedülálló szakember tudását és tapasztalatait amilyen, Osgyányi Vilmos. Mivel hazánk több mint egy évezredes történetének első feléből az építészet emlékeit ma már szinte csak kőfaragványok és épületromok őrzik, ezek értő bemutatása csakis olyan ismeretekkel rendelkező szakemberektől várható el, akik megértik azt, amit a kövek beszélnek. Márpedig Osgyányi Vilmos olyan szakember, aki nem csak megérti, de mindannyiunk nyelvére le is tudja fordítani ezt a titokzatos és csodálatos beszédet. Tanú erre az a számtalan műemlék, ami az ő keze munkája nyomán született újjá romjaiból és poros kőtárak polcairól.

Bizonyos vagyok benne, hogy ha lehetőséget kap rá Önök között, akkor méltó és bölcs szószólója lesz itt is a műemlékvédelem és a kulturális örökség ügyének, és még sokat tehet azért, hogy társadalmunk felismerje, megbecsülje és megőrizze azokat a történeti, művészeti értékeket, amelyeket elődeink ránk hagytak.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

2022. június 13.

Buzás Gergely
régész-művészettörténész
múzeumigazgató
Magyar Nemzeti Múzeum
Mátyás Király Múzeuma
Visegrád